

Verpakken, zucht en zegen!

Kijkt u maar eens in uw prullenbak. 100% kans dat u meerdere verpakkingen ziet. Elke dag gooit een persoon gemiddeld vijf plastic verpakkingen weg. Dat is een verlies van kostbare grondstoffen. Daar staat tegenover dat producten, en zeker voedsel, zonder verpakking sneller bederft. De bezwaren en zegeningen op en rij.

JAN BERBEE

Het verminderen van de impact op het milieu staat de laatste jaren volop in de belangstelling. Naast hergebruik zet ons land - op basis van een Europese richtlijn - vooral in op recycling. Dat gaat over wat er na de prullenbak gebeurt. Voor velen een onbekend, soms raadselachtig proces. Op een gemiddelde familiefeestje kunnen de meningen voor een avondvullend programma zorgen waar feit en fictie niet of nauwelijks van elkaar worden onderscheiden.

Downcycling

Feit is dat er veel verschillende soorten plastic zijn die moeilijk uit elkaar zijn te houden. Hierdoor ontstaat er al snel het risico op 'downcycling'. Dat betekent dat het recyclingsproces resulteert in een minderwaardig product. Een voorbeeld: de mix van een plastic fles gemaakt van PET van PP levert na het recyclen een product over dat niet meer als flesje of dop gebruikt kan worden. Wat evenmin helpt is dat nieuwe technieken nog niet overal zijn geïmplementeerd. Daarom kan in de ene regio een product keurig naar zijn oorspronkelijke materialen worden gerecy-

clied, terwijl men elders daarvan nog slechts kan dromen.

Design for recycling

Downcycling is te voorkomen door al in de ontwerpfase rekening te houden met het levenseinde van producten. Dat noemen we *design for recycling*. In die fase kan er namelijk al oog zijn voor de oorsprong van materialen. Plastic, dat merendeels van olie wordt gemaakt, verdient juist in deze fase aandacht. Men kan namelijk tegenwoordig ook kiezen voor plastic gemaakt van hernieuwbare grondstoffen zoals suikerriet, maïs, biet, aardappel. Dit noemen we bio-based plastic. Het eindresultaat is identiek aan plastic gemaakt van olie.

Composteren

Verwar biobased plastic overigens niet met biologisch afbreekbaar plastic. Het biologisch afbreken of composteren van materi-

alen is ook gewoon recycling. Wordt dit door machines gedaan, dan spreken we van *industrial composting*. Maar de natuur zelf is misschien wel de grootste recycler. Een composteerbare verpakking kan binnen een bepaalde tijd worden omgezet in CO₂, water en compost. Hiervoor bestaan certificaten die producenten van verpakkingen kunnen aanvragen. Er wordt dan door een externe partij gecontroleerd of het materiaal écht composteerbaar is, met oog voor in welke omstandigheden. Ook met zo'n certificaat moet je voorzichtig zijn: zo zal op de Noordpool bijna niets composteren, terwijl dat in een tropisch klimaat supersnel gaat.

Alleen zijn er maar weinig verpakkingsmaterialen die we in de natuur kunnen achterlaten. Niet alleen is afval in de natuur geen aantrekkelijk gezicht, ook bevatten de meeste verpakkingen giftige stoffen die het bodemleven kunnen beschadigen, waaronder inktten, metalen en lijmsoorten. Geluk-

'Gebruik van verschillende soorten plastic vergroten risico op downcycling'

‘Natuur zet composteerbare verpakking om in CO₂, water en compost’

kig gaan de meeste biologisch afbreekbare verpakkingen naar bedrijven met een industriële composteringsinstallatie. Voor deze bedrijven is het echter dan weer lastig om te beoordelen of de afvalstromen daadwerkelijk biologisch afbreekbaar zijn. Logo's op de verpakkingen geven dit misschien aan, maar die kunnen door zo'n installatie veelal niet van elkaar worden onderscheiden. Het motto is vaak 'bij twijfel niet oversteken' en dus eindigen verpakkingen dan alsnog in de verbrandingsoven. Voor de verpakkingen die wel industrieel gecomposteerd worden, is snelle afbreekbaarheid van belang. Want ook voor een recycling bedrijf geldt: tijd is geld en hoe sneller het composteren gaat, hoe meer tonnen er per jaar verwerkt kunnen worden. Eén van de weinige materialen die overigens wél probleemloos door de natuur wordt gerecycled zijn verpakkingen gemaakt van mycelium.

Gebruiksfase

Terug naar de milieu-impact van verpakkingen. Deze wordt bepaald door de oorsprong én het eindstation. Daartussen zit nog de gebruiksfase en ook die bepaalt hoe groot de footprint van een verpakking is. Bijvoorbeeld: waar koop je het verpakte product, ver weg of dichtbij? Hoe gebruik je 't? Hoeveel koop je tegelijk? En de belangrijkste factor: doet de verpakking zijn werk? Want als een verpakking zijn beschermingsfunctie niet goed doet, gaat ook een product in meer of minderen mate verloren.

Kortom, voor het beoordelen van een verpakking op zijn milieu-impact moet naar alle levensfasen worden gekeken. Dat is complexe materie. Om deze analyse meetbaar te maken, bestaan er zogenaamde LCA's: Levens Cyclus Analyses. Een LCA is vaak een goed startpunt voor het optimaliseren van een verpakking. Maar geen makkelijk startpunt: want de effecten van verbeteringen in

één punt hebben effect op alle andere stappen in de keten!

Meerwaarde

Laten we tot slot niet vergeten dat verpakkingen vooral een zegen zijn: verpakkingen brengen onze levensstandaard op een hoger niveau en dragen bij aan impactvermindering omdat ze producten beschermen. En om de impact van de verpakkingen zelf te verminderen, wordt wereldwijd héél hard gewerkt. Niet alleen door de verpakkingindustrie, maar ook door productontwerpers, recyclers, overheden en brancheorganisaties.

Wat kunt u zelf doen? Mijn motto: reduce, reuse, recycle. Het begint met minder consumeren. Dat bespaar véél meer dan alleen de verpakking. En dan... enfin, u begrijpt het wel! ●●●